

Reprofoto: Ludvík Hradílek, Deník N

Šéf žalobců: Nebudu kvůli funkci někde žmoulat čepici, uživil bych se i jinde. Výměna Kněžínka nebyla časově zvládnutá

Deník N, 16. 5. 2019, autoři: Jakub Zelenka, Lukáš Prchal

Už třikrát demonstrovaly na náměstích českých měst tisíce lidí za nezávislost justice. Důvodem protestů je jmenování Marie Benešové ministryní spravedlnosti krátce poté, co kauzu Čapí hnízdo premiéra Andreje Babiše dostal do rukou žalobce. „Popravdě řečeno, asi by pomohlo nějaké racionální zklidnění situace,“ reaguje v rozhovoru pro Deník N šéf žalobců Pavel Zeman. Sám by byl pro radikální reformu justice, o které opatrně mluví i Benešová.

Už tři týdny po sobě se opakují velké demonstrace za nezávislost justice. Vy jste jedním z jejích hlavních představitelů, necítíte se tak trochu jako rocková hvězda?

Necítím. Svou pozici beru jako službu, a to ještě na omezenou dobu. Musím se řídit jistými principy a jedním z nich je, že musím hájit nezávislost státního zastupitelství a starat se o to, aby postupovalo vždy podle zákona. Úlohou státního zastupitelství ve společnosti je starat se o to, aby podezření z trestného činu bylo vyšetřeno, případně aby došlo k trestnímu stíhání a pachatel byl eventuálně postaven před soud.

Vidíte náznaky toho, že by v Česku byla ohrožena justice?

Prozatím mám za to, že není. Nejsme ve stavu zásadního či velkého ohrožení. Možná nejsme v ohrožením žádném. Došlo k výměně ministra spravedlnosti. Popravdě řečeno si myslím, že

nová ministryně zatím neměla ani čas se sejit s předními představiteli justice. Nedostala ani možnost představit svou vizi.

Své vize o změnách v justici ale už trochu představila v médiích...

Každý výrok, který řekla, stojí za pozornost. Zároveň ale i za velkou diskusi. Pokud ministryně začne hovořit o tom, že by bylo potřeba zrušit vrchní soudy či vrchní státní zastupitelství, tak já řeknu: ano, berme to jako výzvu k tomu, abychom se začali bavit o podobě justice.

Jak se na takový plán díváte?

Volám po tom už poměrně dlouho. Máme čtyři úrovně soudnictví a říkám, že tři úrovně nám stačí. První instance nalézací, druhá odvolací a pak kasace. Funguje to tak v řadě států a postačuje to. Taková reforma ale potřebuje hodně času, velkou přípravu a bude to samozřejmě stát i velké peníze. Budu rád, když budeme mít ministra spravedlnosti, který vydrží dvě funkční období. Bude v úřadě silný a bude mít podporu premiéra i ministra financí.

Vysvětlil nicméně podle vás premiér dostatečně výměnu Kněžínek?

Pan ministr Kněžínek rezignoval.

Kněžínek rezignoval 18. dubna a den poté už byla Marie Benešová na Hradě. Je podle vás ta výměna dostatečně vysvětlena?

Pokud rezignuje ministr, pan premiér má dvě možnosti. Buď řekne, že demisi nepřijímá, nebo že ji přijme. Může k tomu případně prohodit i pár slov, že si váží, či neváží něčí práce, a pak musí představit nové jméno.

Takže vám premiérovo vysvětlení stačilo?

Jako nejvyšší státní zástupce jsem vzal tuto výměnu na vědomí.

Mluvili jste o tom spolu?

S panem premiérem jsem nemluvil asi od září minulého roku. Popravdě řečeno nevím, jestli by to bylo předmětem mého hovoru. Nedělám si nárok na to, že budu mít jakýkoliv vliv na obsazování ministerstva spravedlnosti. Tato věc je čistě na panu premiérovi a zároveň je to i jeho odpovědnost.

Chápete obavy lidí, kteří šli demonstrovat za nezávislost justice? Načasování výměny ministra přece jen bylo zvláštní. Premiér je stíhaný. Jeho případ se v té době dostal ke státnímu zástupci.

Ty obavy chápu. Řeknu vám ale odpověď, která vás asi neuspokojí. Vy po mně chcete politický komentář. Jako nejvyšší zástupce tohle udělat nemohu.

Co podle vás vyvolalo tak silné emoce? Za justici se každý den úplně neprotestuje...

Ano, za justici se úplně každý den neprotestuje. Nebudu vám z té otázky utíkat. Řekl bych, že výměna ministra asi nebyla úplně časově zvládnuta.

Podle MF Dnes si Úřad vlády nechává posílat životopisy lidí z justice kvůli tomu, aby mohli vyměnit vás.

Stojí to úplně jinak. Nebudu se vyptávat pana premiéra či ministryně, zda se mnou počítají. Nebudu někde žmoulat čepici, jestli zůstanu, či nezůstanu ve funkci. Mám tolik sebevědomí, že vím, že se užívím i někde jinde. Funkci nejvyššího státního zástupce pojmám jako službu s výraznými kompetencemi. Zároveň předpokládám, že žijeme v civilizované zemi, a kdyby pan premiér či paní ministryně chtěli odvolat nejvyššího státního zástupce, zavolají si mě s tím, že je potřeba si popovídat. Dokud se tak nestane, nemám vůbec potřebu o tom přemýšlet.

A ta jména?

Pokud se někde shání nějaká jména, je mi to celkem jedno.

Zeptáme se teď obecně. Jak může ministr spravedlnosti zasáhnout do nezávislosti justice?

Pojďme to tedy vzít věcně bez ohledu na osobu paní ministryně. Justice nemá vlastní rozpočet a není nadána vlastní personální správou. To jsou dvě věci, kde jsou justice a státní zastupitelství extrémně závislé na ministerstvu spravedlnosti. Množství peněz vám reguluje počet lidí, které máte k dispozici. V současné době máme 1300 státních zástupců, může se říct, že je to moc, a seškrtá se to třeba o 200. Totéž se soudci. Ministr také jmenuje každého státního zástupce.

Výměna Kněžíne nebyla časově zvládnutá

Jste nejdéle sloužící nejvyšší státní zástupce. Neměla by být vaše služba časově ohraničená?

Na to není jednoduchá odpověď. V Evropě je více systémů. V Německu to má každá spolková země jinak. Ještě před pěti lety se tam místa obsazovala tak, že se tam nedostal téměř nikdo pod 55 let a počítalo se s tím, že za sedm až deset let půjdou do důchodu. Teď se tam dostávají i mladší lidé a mohou mít před sebou i dvacet či třicet let. Jelikož tam ale mají dobrý

kariérní systém, dá se předpokládat, že ještě dříve změní místo. Francouzský systém je podobný, také nemá funkční období.

A co opačné případy, kdy funkční období ohraničené je?

V takových systémech to také funguje. Vždy to svědčí o přístupu člověka, celé společnosti a systému. Abych se vrátil k otázce. Předsedům soudů se dalo funkční období. Jestli v této části justice máme tento systém, zkopírujme to i na zastupitelství. Jsme jedna justice, mějme jedny podmínky.

Dokážete si představit, že tu práci děláte třeba 20 let?

Nejvyšší státní zástupce Pavel Zeman. Foto: Ludvík Hradilek, Deník N

Když jsem v roce 2011 nastoupil, nedokázal jsem si představit, že to budu dělat rok. S přibývajícím funkčním věkem jsem byl překvapen, že jsem některé okamžiky přestál.

Nečasovi slouží ke cti, že mě neodvolal

Jaké roky máte namysli?

Třeba rok 2013 (*zásah na Úřadu vlády kvůli kauze Nagyová, pozn. red.*). To byl okamžik, kdy se to i nabízelo. Budiž, slouží ke cti panu premiérovi Nečasovi, že k tomu nesáhl. Dokud budu schopen tomu systému něco dát, budu v něm rád nějakým způsobem činný.

Ted' se bavíme o tom, jestli systém vyhodnotí, že mu máte co dát, nebo že vy vyhodnotíte, že ještě něco můžete dát tomu systému?

Musí to být interakce. Nové nápady nečerpám jenom ze sebe, ale i z komunikace s ostatními. Není to jenom o tom, že porada v mém podání není schůze. Ostatní tam nejsou jen s notýskem a nezapisují si, jak to známe odjinud.

Kdybyste tedy ucítil, že ztrácíte důvěru, položíte to sám?

Jasně. To je jasná interakce.

Jaký by to musel být signál, abyste kvůli němu odstoupil?

Myslíte dneska nebo tento měsíc?

Ano.

O tom neuvažuji. Zatím.

Mluvil jste o tom, že justice potřebuje reformu. Má ale ministryně Benešová dostatek sil radikálnější změny prosadit?

To musí vědět především ministr. Popravdě řečeno, asi by pomohlo nějaké racionální zklidnění situace. Ministryně je ve funkci několik týdnů. Doufám, že bude mít čas si sednout s představiteli justice, představí nám své priority a my to budeme moct nějak komentovat. V současné době nevím, jakou má ohledně reformy justice představu.

Máte už domluvenou schůzku s paní ministryní?

Ano.

Můžete prozradit kdy?

Druhá polovina května.

Avizovala paní ministryně, jakými otázkami se bude zabývat?

Nějaká témata máme, ale jsou spíše z legislativní oblasti.

Jakým otázkám by se měla paní Benešová obecně věnovat? Co je podle vás nejpálčivější?

Nechci říkat žádnému ministrovi, co má dělat. To není moje role. Jestli ministr přijde s nějakými nápady, samozřejmě o nich budu rád diskutovat. Ministryni jsem zažil už na různých pozicích. Předpokládám, že naše diskuse budou pokračovat.

Jaký máte názor na osobu paní ministryně?

Nejsme v přátelských vztazích, ale to neznamená, že jsme v nepřátelských vztazích. Známe se. Jak já ji pamatuji, byla vždy v určitém směru velice energická a diskuse byla vždy dosti živá. Ale vždy s ní bylo možné diskutovat a přesvědčovat ji a dávat na stůl argumenty. Předpokládám, že to tak bude i nadále.

Když byla na vašem místě paní Vesecká, byla situace jiná.

K osobě paní ministryně nepřistupuji s žádnou dávkou předpojatosti.

Paní ministryně by ráda propouštěla častěji vězně za dobré chování. Neudělujeme stále málo alternativních trestů?

Paní ministryně definovala problém. Věznice máme přeplněné řadu let a musíme hledat způsob, jak je nenaplňovat. Je to otázka trestání, ale i toho, co chce mít tato společnost jako trestné činy. Musíme se zabývat tím, zda trestným činem má být zanedbání povinné výživy, pomluva nebo další.

Za neplacení výživného do vězení?

Kladete si tedy otázku, zda by se měli lidé posílat do vězení za to, že neplatí výživné na své dítě?

Přesně. Takových lidí je ve vězení 1500 až 2000. Tím se jich nezastávám, nezlehčuji to. Je velice závažné, když neplatí za dítě. Ale máme to řešit trestní cestou? Když se podíváme do zahraničí, v polovině států EU to je trestný čin, v polovině ne. Podobné to je se zvýšením hranice škody. Když se zvýší (*v současné době je trestný čin od pěti tisíc korun, pozn. red.*), nebude část skutků trestným činem. Musíme se ale zabývat i trestáním.

Poskočili jsme v ukládání peněžitých trestů z kvóty 2,5 procenta před pěti lety na 18,1 procenta v minulém roce. Je to dobré, ale chci, abychom se dostali alespoň na úroveň Polska, které má tuším 35 procent. V Německu to je 85 procent.

Podmínečné propouštění z vězení má určitou nevýhodu. Jsem zastáncem toho, aby odsouzený byl propuštěn, pokud jsou splněny podmínky. Ale my nemáme podmínky řádně zanesené v zákoně. Je tam ponechaný velmi velký prostor pro úvahu. Musíme tedy systém řádně nastavit.

Pohled na trestání ale bude muset změnit celá veřejnost.

Žádal jste o dokument, který předala paní Benešová panu prezidentovi a který má dokazovat, že v Česku lze objednat trestní stíhání?

Ne. Vycházím z toho, že pokud jsou tam tak závažné informace, mělo by být podáno trestní oznámení.

Koho jiného by to mělo zajímat než vás?

Nemůžu vyloučit, že se o tom budeme s paní ministryní bavit. Nicméně to řeknu jinak. Pokud tam jsou tak závažná zjištění, pak předpokládám, že si to nenechám pro sebe. Jestli jsem něco objevil, pošlu to orgánům činným v trestním řízení. Komu jinému? Ale vycházím z toho, že i paní ministryně je právnická a ví, co by s tím měla dělat.

Společnost zhrubla

Přesuňme se na chvíli ke stíhání nenávistných projevů v Česku. Mělo by se k takovým případům přistupovat razantněji?

Musí se k nim přistupovat podle zákona. Protože když k něčemu budeme přistupovat „razantněji“, tak začnete dělat výjimku z rovného přístupu justice vůči pachatelům. Neberu to ale na lehkou váhu. Bavili jsme se o tom i s paní ombudsmankou a říkali jsme, že je potřeba do toho zatáhnout i otázku vzdělávání a informační gramotnosti. Klademe na to důraz.

Obecně to vnímám jako problém, protože společnost nám zhrubla. Co by před patnácti lety nebylo možné někde na veřejnosti říct, dneska lidé v pohodě napíší pod článek na internetu.

Umíme tyto projevy vůbec stíhat? Před dvaceti lety jsme uměli stíhat člověka s hákovým křížem, který zmlátil Roma. Dnes někdo zveřejní na Facebooku video, které může vyvolat nenávisť řekněme k menšinám. Umíte najít hranici, kdy už je něco takového trestné?

Nemyslím si, že je problém s tím, co je a co není trestné. To je judikované a máme to v zákoníku. Je to pro nás ale nové prostředí. Hákový kříž vytetovaný na ruce, hajlování v hospodě – to pro nás bylo známé a reálné. Nyní se to děje převážně ve virtuálním prostředí. Musíme si zvyknout, že když se něco děje na internetu, je to stejné, jako by se to dělo v reálném prostředí. A musíme se naučit v tomto novém prostředí zajišťovat důkazy.

Nepřestala být společnost na tyto projevy citlivá? Nepřestali být citliví státní zástupci nebo policisté?

Když zachytíme nějaký výrok, sami dáváme podnět příslušným státním zastupitelstvím. Jsou jich desítky ročně.

Ne že by míra necitlivosti byla vyšší, ale spíše prostředí internetu provokuje k tomu, že je množství takových projevů velké. V tom prostoru je to všude. Kdežto v minulosti jsme to měli v té hospodě na jednom místě v jednu chvíli.

Jak zpětně hodnotíte kauzu údajného ovlivňování soudců ze strany hradního kancléře Mynáře?

Jakýkoliv pokus o ovlivňování není dobrý. Na druhou stranu je na to potřeba umět reagovat v tu chvíli, v daný moment. Kdyby se mně něco takového stalo, řeknu tomu člověku: tak moment, tady rozhovor končí a upozorňuji, že o tom udělám úřední záznam a dám to do příslušného spisu.

To byste řekl prezidentovi?

Klidně. A věřte mi, že jsem to už udělal. Nebudu jmenovat příslušné případy a lidi, vůči kterým jsem to udělal. Ale udělal jsem to. Každý má nějakou roli a zodpovědnost a já jsem odpovědný za veřejnou žalobu.

Takže soudcům vyčítáte, že na to nereagovali hned?

Já jim nic nevyčítám. Reagovali na to svým způsobem. Když se podíváte na studium práv ve Francii, věnují nekonečně dlouhou debatu rozpravě o etickém chování. Nevím, jak nyní vypadá studijní program na právnických fakultách v Česku, ale za mě se tam o etice moc nemluvilo a neučilo. A je to škoda.

<https://denikn.cz/127387/sef-zalobcu-nebudu-kvuli-funkci-nekde-zmoulat-cepici-uzivil-bych-se-i-jinde-vymena-knezinka-nebyla-casove-zvladnuta/>